

Bij wijze van groet

Ik herinner me nog goed hoe studenten, tijdens de eerste weken van een academisch jaar, heel andere dingen in het hoofd plegen te hebben dan ijverige studie en nieuwsgierig opzoekingswerk.

Diegenen die, door naarstig blokken al dan niet gekruid met een vleug geluk, de eindmeet van de eerste zittijd haalden, moeten nodig opnieuw contact nemen met al de geneugten van het studentenleven en diegenen die de tweede zittijd pas achter de rug hebben, gunnen zichzelf van harte enkele weken (of maanden) verpozing op gevaar af dat hun tijdschema andermaal hopeloos in de war raakt. Tenslotte zijn er diegenen die zich met vernieuwde energie storten in het verdedigen van deze goede zaak, of het aanklagen van gene wantoestanden.

Om deze redenen vrees ik enigszins uit de toon te vallen met deze bijdrage voor het herfstnummer van Jura Falconis.

Liever dan me te beperken tot een eerder vrijblijvend uitdrukken van goede wensen, zal ik van de mij hier geboden gelegenheid gebruik maken om enkele in mijn ogen essentiële aspecten van mijn beleid op het Departement van Justitie toe te lichten.

Zo ik sommigen van mijn achtbare voorgangers mag geloven, was het vroeger goed leven voor een Minister van Justitie. In alle sereniteit konden correcties worden aangebracht aan wetboeken en rechtstelsels die, evenmin als de globale inrichting van de maatschappij, nauwelijks of niet fundamenteel in vraag werden gesteld.

Dit is niet langer het geval en alhoewel ik de huidige jachtigheid weleens verwens en wou dat het allemaal iets kalmer zou kunnen, betreur ik deze evolutie niet. De kritiek waaraan ook Vrouwe Justitia niet ontkomt, getuigt immers van de groeiende mondigheid van de bevolking evenals van haar zucht naar meer rechtvaardigheid. Dat ze daarbij niet altijd wenst in te zien dat nu eenmaal niet alles tegelijkertijd en zo snel mogelijk kan gebeuren, moet men er willens nillens bijnemen.

Terwijl de overheidsdragers, zoals ze weleens genoemd worden, dus voortdurend aan druk blootstaan, valt het zoeken naar passende oplossingen niet mee in een tijdvak waarin waarden en normen voortdurend verschuiven.

Deze verschuiving is bijzonder voelbaar op het vlak van de rechts-genese. Meer nog dan op andere gebieden dient hier met de grootste zorg naar bevattelijke rechtvaardige en efficiënte uitkomsten gezocht te worden. Maar meer dan op welk ander vlak, wordt men hier geconfronteerd met een eeuwenlange traditie die dikwijls vruchtbaar, doch ook weleens remmend kan werken.

Vanuit deze bondig geschetste achtergrond, heb ik me, sedert mijn ambtsaanvaarding in januari 1973, speciaal toegelegd op het dichterbij elkaar brengen van wet en werkelijkheid en op het scheppen van de voorwaarden voor een betere en snellere rechtspleging.

Onder de eerste hoofding vermeld ik de wijziging van de wet op de voorlopige hechtenis (13 maart 1973) ; de wet van 9 juli 1973 waardoor de voorlichting en publicatie betreffende contraceptiva gedepenaliseerd worden ; de wet van 27 juni 1974 waarbij de echtscheiding op grond van een feitelijke scheiding van meer dan tien jaar, ook wanneer deze het gevolg is van krankzinnigheid van een der echtgenoten, kan uitgesproken worden (1) ; de wet van 27 mei 1974 tot wijziging van de eedformule en van de plechtige verklaringen in gerechtelijke en bestuurlijke aangelegenheden die tegemoet komt aan een gerechtvaardigd bezwaar van de vrijzinnigen ; de wet van 28 juni 1974 houdende verplichting om de gerechtelijke verkopen na uitvoerend beslag op roerend goed te houden in een veilingzaal van de gerechtsdeurwaarders van het arrondissement waar zulk een zaal bestaat.

Zeer belangrijk lijkt me de wet van 1 juli 1974 tot wijziging van de artikelen 221, 373 en 389 van het Burgerlijk Wetboek en tot opheffing van artikel 374 van hetzelfde Wetboek.

Deze wet, die haar oorsprong vindt in wetsvoorstellen van Mevrouw Verlackt-Gevaert en van Minister van State Mevrouw De Riemaecker-Ligot, houdt een radicale wijziging van de ouderlijke macht in. Waar de oorspronkelijk neergelegde teksten voorzagen dat de ouderlijke macht niet langer door de vader alleen, maar door beide ouders samen zou uitgeoefend worden, heb ik het ontwerp zo gewijzigd dat thans de vader en de moeder afzonderlijk de ouderlijke macht zullen kunnen uitoefenen. Tegen door één ouder gestelde daden zal de andere beroep kunnen aantekenen bij de jeugdrechter, doch enkel indien dit gebeurt in het belang van het kind. Practisch gezien betekent dit onder meer dat voortaan ook de moeder zal kunnen beslissen wààr

(1) Deze wet is echter nog niet in werking getreden. Het bleek immers wenselijk eerst bepaalde beschikkingen van o.m. sociale wetgeving ermee in overeenstemming te brengen.

Uiterste datum van inwerkingtreding, naar luidt van art. 12, is 17 augustus 1975.

haar kind school zal lopen, en ze het mee op reis zal kunnen nemen zonder schriftelijke toelating van de vader.

Pro memorie vermeld ik nog dat het ontwerp van wet tot wijziging van het erfrecht voor de langstlevende echtgenoot in de senaat werd goedgekeurd en voorligt in de Commissie voor Justitie van de Kamer.

Hetzelfde geldt voor het ontwerp van wet tot wijziging van artikel 1 van de Wet van 24 oktober 1902 op het spel, aangevuld door de Wet van 19 april 1963. De Commissie voor Justitie besprak het reeds een eerste maal op 23 oktober 1974. Deze tekst die door alle Senatoren werd goedgekeurd, strekt ertoe de zogenaamde jack-pots volledig te verbieden en aan de in rechtsleer en rechtspraak bestaande onzekerheid nopens het karakter van bepaalde automatische speeltuigen een einde te stellen.

Tenslotte is er nog één van mijn bijzondere zorgenkinderen, het ontwerp tot bescherming van het privé-leven. Na verschillende besprekingen in een bijzonder daartoe opgericht ministerieel Comité, is het klaar om naar de Raad van State overgezonden te worden.

Dit lijken me zowat de belangrijkste innovaties die, elk in meer of mindere mate, ertoe zullen bijdragen de kloof tussen sommige wettelijke beschikkingen en het leven van alledag te dichten.

Opdat deze kloof minder wijd zou gapen, dient de rechtsbedeling echter sneller te geschieden dan thans het geval is. Niet ten onrechte wordt er geklaagd over de achterstand opgelopen bij de behandeling van aanhangig gemaakte zaken.

In het *Rechtskundig Weekblad* dd. 7-9-1974, kol. 2, is de statistiek van burgerlijke en strafzaken in de Hoven van Beroep opgenomen per 31-12-1973.

Daaruit blijkt dat hangende waren :

	<i>Burgerlijke Zaken</i>	<i>Strafzaken</i>
Gent	2.853	1.272
Brussel	10.080	977
Luik	3.648	1.002

In het Hof van Beroep te Brussel bedroeg het aantal te behandelen burgerlijke en fiscale zaken per 1-9-1974 in totaal 13.286 waaronder er 1.252 in staat waren om behandeld te worden. Dringende maatregelen om deze toestand te verhelpen moesten dus getroffen worden.

Sedert 11 januari 1970 voorziet het herziene artikel 104 van de Grondwet de oprichting van twee nieuwe Arbeidshoven en Hoven van Beroep, en wel te Antwerpen en te Mons.

Terwijl het ressort van het Hof van Beroep ongewijzigd blijft, wordt het huidig ressort van het Hof van Beroep van Brussel gesplitst in een hof te Mons voor de provincie Henegouwen, een hof te Brussel voor de provincie Brabant en een hof te Antwerpen voor de provincies Antwerpen en Limburg.

Het hof te Luik zal bevoegdheid bezitten over de provincie Luik, Luxemburg en Namen.

Alle voorwaarden om de nieuwe hoven operationeel te laten worden, namelijk de formaties van magistraten en personeelsleden ; de nodige lokalen en infrastructuur evenals de nodige geldmiddelen zijn voorhanden. De eerste benoemingen zijn trouwens reeds geschied.

Voornoemde formaties werden bij deze gelegenheid uitgebreid : in plaats van 131 raadsheren in de 3 burgerlijke hoven en 40 in de 3 arbeidshoven, zullen er voortaan respectievelijk 141 en 42 raadsheren zijn. De aanpassing van de parketten-generaal, de griffies en het parket-personeel is vanzelfsprekend navenant.

Anderzijds is het departement van Justitie, hetzij door het opstellen van ontwerpen van wet of van koninklijke en ministeriële besluiten, bezig de personeelsformaties van rechtbanken, griffies en parketten aan te vullen overeenkomstig de behoeften.

Deze aanpassing is al een feit voor de arbeidsrechtbanken van Oudenaarde, Nijvel en Tongeren (wet van 3 juli 1974), voor de rechtbanken van koophandel te Brussel, Gent, Antwerpen, Mons, Brugge, Dendermonde, Kortrijk, Mechelen, Turnhout, Tongeren en Verviers (wet van 25 juli 1974) ; voor de formatie van het griffie-personeel van het Hof van Cassatie (wet van 2 juli 1974) ; voor de griffies van de vrederechten (K.B. van 20 maart 1974) en eveneens voor de parketten bij het Hof van Cassatie ; de rechtbanken van eerste aanleg ; het auditoriaat-generaal bij het Militair Gerechtshof ; de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg toegevoegd voor de afdeling politiezaken ; de opstellers, beambten en boden van de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg ; en tenslotte voor de griffies en hun boden van de rechtbanken van koophandel (bij koninklijke en ministeriële besluiten van 26 juni 1974).

Om hoven en rechtbanken normaal te laten werken, heb ik niet gearzeld gebruik te maken van alle middelen die het Gerechtelijk Wetboek ter beschikking stelt.

Zo heb ik, bij toepassing van art. 100 G.W., in de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi een magistraat benoemd die eveneens dienst zal moeten doen in de rechtbank van eerste aanleg te Nijvel.

Een stel andere maatregelen houd ik voorlopig nog in beraad.

Zou het bijvoorbeeld niet nuttig zijn per provincie een pool van magistraten op te richten om zieke of wettelijk verhinderde magistraten te vervangen ?

Zou het niet beter zijn indien vacaties, in geval van emeritaat, reeds bij voorbaat aangekondigd konden worden, derwijze, dat bij het vertrek van deze magistraat, de opvolger onverwijld zou kunnen aangeduid worden ?

Geef ik tenslotte blijk van vermetelheid indien ik, mij spiegelend aan het Franse decreet nr. 74-163 van 27-2-1974, de vraag stel of aan ons huidige systeem van gerechtelijk verlof geen ingrijpende wijzigingen moeten gebracht worden ?

Tenzij in het onderwijs — waar speciale motieven gelden — is er geen sector in het leven van het land waar de bedrijvigheid zo volledig wordt stilgelegd als in de gerechtelijke wereld.

In zijn artikel 334, bepaalt het Gerechtelijk Wetboek immers dat « *het gerechtelijk jaar begint op 1 september en eindigt op 30 juni. Van 1 juli tot 31 augustus houden de hoven en rechtbanken vakantie-zittingen.* » Artikel 335 organiseert voornoemde vakantie kamers « *belast met de behandeling van de spoedeisende zaken.* »

Deze regeling verschilt geenszins van deze die van kracht was bij toepassing van de wet van 18 juni 1869.

Zo was het ook in Frankrijk, bij toepassing van het decreet van 11 september 1959.

Dit decreet werd echter op 27 februari 1974 opgeheven en vervangen door een nieuw.

In zijn artikel 1 bepaalt dit decreet dat « *het gerechtelijk jaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december. De permanentie en continuïteit van de diensten blijft steeds verzekerd.* »

Artikel 4 voorziet « *een verlichte dienst tijdens de periode waarin de magistraten, ambtenaren en assistenten van het gerecht genieten van hun jaarlijkse verloven.* »

In een hieraan gewijd commentaar, verschenen in het *Journal des Tribunaux* dd. 13 en 20 april 1974, oppert men de gedachte dat de Belgische minister van Justitie zich zou haasten om een wetsontwerp neer te leggen tot afschaffing van kapittel 5 van titel II van boek II van het G.W. deel II, dus van het gerechtelijk verlof.

En het artikel besluit als volgt :

« La Justice est à ce prix. Sans doute la Bruyère enseignait-il que le devoir des juges est de la rendre ; et leur métier de la différer. Mais Lope de Vega disait avant lui que la justice pour mériter ce nom, doit être bien réglée. Pas plus qu'une montre, elle ne peut donc s'arrêter. Ainsi que l'ordonne le décret français doivent être assurées sa permanence et sa continuité. Ici comme ailleurs. »

Om dit punt af te ronden wens ik tenslotte te stellen dat, meer nog dan allerlei nuttige hervormingen, de gezamenlijke wil van allen die bij de rechtsbedeling zijn betrokken om aan de huidige, door de openbare opinie niet ten onrechte beknibbelde toestand, een einde te maken de beste waarborg is om de situatie op te klaren. Het nogal ijl getwist tussen balie en magistratuur om te weten hoe in voorkomend geval de *circulus viciosus* moet doorbroken worden en uit te maken wie in eerste instantie enig schuldbesef moet veruitwendigen, brengt geen aarde aan de dijk.

Tot daar deze beknopte schets van hetgeen ik vermocht bij te dragen tot het verhelpen of verzachten van enkele euvels van het Belgische Rechtsstelsel.

Er stellen zich echter — en wie zal er zich over verwonderen — nog een reeks andere, meer fundamentele problemen die niet zo maar onmiddellijk, en zeker niet door één enkel persoon, kunnen opgelost worden.

Ik citeer : de voorwaarden van vorming, recrutering en permanente vorming van de magistraten ; de gerechtelijke bijstand en de problemen die daaruit voortvloeien niet alleen voor jonge advocaten, maar ook voor alle rechtzoekenden ; en, *last but not least*, de hervorming van het strafrecht.

Daar ik alle betrokkenen desomtrent wens te consulteren, heb ik besloten de studie en het onderzoek van voornoemde punten toe te vertrouwen aan werkgroepen en commissies.

Een eerste werkgroep, deze die de vorming, recrutering en permanente vorming van magistraten zal onderzoeken, wordt op 4 november aangevuld en geïnstalleerd.

Onder voorzitterschap van de heer Krings, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en gewezen Commissaris voor de gerechtelijke hervorming, zullen een veertiental magistraten en advocaten adviezen voorbereiden en formuleren.

De studie van de gerechtelijke bijstand zal worden aangevat door een tweede werkgroep, eveneens voorgezeten door de heer Krings, en samengesteld uit leden van de Nationale Orde van de Advocaten.

De hervorming van het strafrecht zal toevertrouwd worden aan een daartoe bijzonder op te richten Commissie. Het ontwerp van Koninklijk Besluit is opgesteld en werd, daar het zekere financiële implicaties inhoudt, aan de Staatssecretaris voor Begroting meegedeeld. Ook hier denk ik aan een beperkte groep van een veertiental specialisten, in casu inzake strafrecht.

Naast deze specifieke gerechtelijke en justitiële problemen, zijn er nog vele andere dringende kwesties waarover de Minister van Justitie en zijn Diensten zich dienen te buigen; de jeugdbescherming die anders zou moeten aangepakt worden; de penitentiaire instellingen en de zowel technisch-practische als theoretische problemen die zij doen rijzen; de vreemdelingen en het geheel van sociale, culturele, economische en juridische vraagstukken die hun talrijke aanwezigheid stelt...

Telkens dient gezocht naar een uiteraard delikaat evenwicht tussen enerzijds een formele en juridisch-strakke benadering en anderzijds een begrijpende en vooral op menselijke solidariteit stoelende houding.

Ik ben me ervan bewust dat een deel van de openbare opinie bijwijken bevreemd is door het bedachtzame, voorzichtige optreden van de overheid in al deze domeinen, terwijl een ander deel van de bevolking meent dat er te hard en te doortastend gehandeld wordt. Ook de bevolking wenst nu eens, al naargelang de omstandigheden, en represief- en dan weer een tolerant beleid.

Het is echter onze taak te weerstaan aan deze elkaar opvolgende en tegenstrijdige lokroepen om een beleid uit te stippelen waarop de jongere generaties zullen kunnen voortbouwen.

Herman VANDERPOORTEN

Minister van Justitie

29 oktober 1974